

АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У МАГІСТРІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

У статті розглядаються основні аспекти мовленнєвої компетенції сучасного державного службовця та фактори, що впливають на ефективність процесу навчання.

Ключові слова: зовнішньоекономічні зв'язки, реформування політики, фактори, творчий процес, навички, система, практичні результати, інтерактивна діяльність.

В статье рассматриваются основные аспекты речевой компетенции современного государственного служащего и факторы, которые влияют на эффективность процесса учебы.

Ключевые слова: внешние экономические связи, реформирование политики, факторы, творческий процесс, навыки, система, практические результаты, интерактивная деятельность.

The article deals with the basic aspects of language competence of the modern civil servant and with the factors which influence the efficiency of the educational process.

Key words: foreign economic relations, political reforming, factors, creative process, skills, system, practical results, interactive work.

Сучасний стан розвитку зовнішньоекономічних зв'язків потребує якісно нового підходу не тільки до викладання економіки й управління, а й до мовної підготовки майбутнього фахівця, якого вже не можна уявити без належного володіння іноземною мовою.

На сьогодні в Україні чимало зроблено для реформування політики в сфері вивчення іноземних мов. Розроблено проект концепції викладання, проект державного освітнього стандарту та навчальні програми. Політика країн Європи та США в галузі державного управління спрямована на перетворення теорії та практики сучасної гуманітарної освіти: іншомовна компетентність є важливою рисою фахівця в сфері економіки, права й державного управління.

Проблемами розвитку іншомовної компетенції фахівців займались такі вітчизняні вчені, як А.А. Вейзе, Л.В. Кнодель, В.К. Шпак, І.П. Агабекян, Т.Н. Шишкіна, І.І. Воронова, Л.В. Авер'янова та ін. Серед зарубіжних – Н. Cecil, A. Riley, F. Russell, Ch. Locke, S. Robbins, R. Barnard, J. Cady та ін. Доктор педагогічних наук, професор Мінського державного лінгвістичного університету А.А. Вейзе зазначає, що «(...) фактичні потреби народного господарства обумовили зусіння інтересу до іноземних мов в бік «спеціальних підмов» [1]. Тобто йдеться про іноземну мову професійного спілкування.

Саме беручи до уваги такі вимоги сьогодення, мета даної статті полягає в аналізі факторів, які впливають на ефективність викладання іноземної мови в умовах магістерської освіти за спеціальністю: «Державна служба», висвітлюванні основних аспектів мовленнєвої компетенції та внесені пропозиції щодо вдосконалення навчального процесу.

До факторів, які впливають на характер та ефективність викладання іноземної мови, можна віднести такі, як:

- базовий рівень слухачів;
- мотивація до вивчення іноземної мови;
- загальна тривалість курсу;
- інтенсивність занять;
- форма проведення занять;
- матеріальна база (забезпеченість аудіо та відео матеріалом, підручниками, наявність спеціально обладнаного приміщення, комп'ютерна забезпеченість).

Проаналізуємо певні з вищевказаних факторів.

Базова освіта з іноземної мови у слухачів-магістрантів зазвичай неоднорідна. Тому протягом першого триместру програмою передбачається вивчення та повторення загального курсу, викладання якого доцільно будувати на таких провідних методиках, як «The New Cambridge English Course», «New Cambridge Advanced English», «Reading & Writing Targets» by V. Evans and

J. Dooley та інших. Дані методики дозволяють здійснити комплексне повторення та поповнення основних лексико-граматичних одиниць, вдосконалюючи навички говоріння, читання, письма та сприйняття на слух (аудіювання), які є основними аспектами мовленнєвої компетенції.

Розглянемо деякі з цих аспектів:

- *Говоріння або комунікація* є важливою складовою процесу та цілі навчання іноземній мові. Значним для організації ефективного навчання є принцип *особисто-орієнтованого спілкування*. Мова розуміється як глобальне явище, яке охоплює всі види комунікації у суспільстві. Мінімальною ж одиницею, яка інтегрує мовні елементи для процесу комунікації, є така речова дія, в якій здійснюється спілкування. Тоді володіння мовою – це, перш за все, здатність брати участь у реальному спілкуванні, а знання окремих елементів мови має допоміжне значення [2]. Тому комунікативна практика повинна будуватись на ситуаціях реального життя, які включають обмін інформацією та думками, допомагають здійснювати лексичну корекцію, тобто стимулювати обмін новими словами та повторення відомих лексичних одиниць. Парна та групова робота може значно збільшити кількісні та якісні показники даного вида діяльності як у сфері поповнення словникового запасу, так і в розвитку вільного мовлення.

- Використання іноземної мови у практичній діяльності за фахом має на увазі не тільки усне спілкування, а й роботу з фаховою літературою. Тому навчальний процес має включати розвиток різних видів читання, анатування та реферування, реферативного і повного перекладу, відбір фахової лексики. За мету при опрацюванні фахової літератури ставимо практичне застосування, закріплення і систематизацію вивченого лексико-граматичного матеріалу і удосконалення набутих вмінь і навичок на новій лексичній базі оригінальних неадаптованих економічних текстів. Читання таких текстів здійснююмо, звичайно, на наступному етапі вивчення мови, коли студенти ознайомлені з певними вимогами до перекладу, вміють розрізняти в прочитаному лексичні і граматичні явища, мають певний запас фахової термінології [3].

- Навчання іншомовного аудіювання розглядається нами як активний творчий процес, що передбачає цілеспрямовану вмотивовану мовленнєву діяльність студента, спрямовану на сприйняття мовної форми і розуміння змісту повідомлення. Існувала точка зору, що аудіювання є легким вмінням, і якщо викладач зосередить всі свої зусилля на навчанні говоріння і забезпечить володіння цією мовленнєвою діяльністю, то розуміти мовлення студенти навчаться стихійно, без спеціального цілеспрямованого навчання. По-милковість цієї концепції доведена в теорії та на практиці. Єлухіна Н.В. відмічає, що незважаючи на те, що аудіювання та говоріння тісно взаємопов'язані, вміння говоріння ще не забезпечує вміння вільно розуміти усне мовлення у тих самих межах. Досягти рівномірного розвитку цих двох вмінь можли-

во тільки за умов використання спеціальних вправ на розвиток вмінь та навичок розуміти усне мовлення у різноманітних ситуаціях спілкування.

• Отже мету навчання студентів аудіюванню англійського мовлення можна визначити як формування іншомовної комунікативної компетенції відповідного рівня в аудіюванні, якій у кінцевому результаті буде представлений перелік основних адитивних вмінь, що мають сформуватися. А саме:

- Студент розуміє в ході розмови висловлення співрозмовника на професійні, наукові, соціальні та інші теми, в яких розв'язуються комунікативні завдання, що входять до цілей навчання усного мовлення. Цим самим студент демонструє володіння всіма компонентами комунікативної компетенції (у межах вивченої тематики, предметного змісту, засвоєного мовного матеріалу).

- Студент розуміє (глобально, докладно чи критично – залежно від комунікативних намірів) різноманітні складні тексти великого обсягу, монологічні повідомлення при одноразовому сприйманні їх на слух і розкриває імпліцитно інформацію, що міститься в них.

Успішність аудіювання залежить:

- Від самого слухача (від рівня володіння іноземною мовою, розвитку мовленнєвого слуху, пам'яті, наявності уваги, інтересу до процесу навчання, його індивідуально-психологічних особливостей).

- Від мовних особливостей аудію тексту та його відповідності мовленнєвому досвіду і знанням студентів.

- Від умов сприймання аудію повідомлення [4].

Як зазначено вище, другим впливовим фактором є *мотиваційний фон* слухачів. Зрозуміло, що у студентів з різним рівнем підготовки, кругозору, культури та очікувань мотивація до вивчення іноземної мови не може бути однаковою. Ale вона є тим фундаментом, на якому будеться весь навчальний процес. Іншими словами, ігноруючи створення належної мотивації, постановку чітких цілей та підтримання високого мотиваційного рівня в групі, жоден процес навчання не може бути успішним. Виходячи з цього, необхідно підключати таки види мотивації, які пов'язані з професійними інтересами групи. Важливо постійно пояснювати, яке практичне застосування у повсякденному та професійному житті знайде та або інша вправа. Не менш важливим є створювання *системи особистих очікувань результату навчання*, тобто планувати результат навчання для кожного у вигляді «ступенів просунення» або «карти особистих цілей», де чітко визначати терміни та очікувані практичні результати. Для підтримки постійних позитивних очікувань, погоджених з ціллю навчання, доцільно періодично повертатись до їх обговорювання і корекції. Тоді при чіткому погоджені цілей, позитивної мотивації та планованих результатах процес навчання стане більш ефективним.

Ще одним фактором є загальна тривалість курсу навчання. Через те, що *тривалість курсу*

магістерської освіти державних службовців складає один рік, доцільно використовувати *тренінгову форму занять з інтенсивністю* три – чотири рази на тиждень.

Тренінгова форма передбачається в малих та великих групах з використанням інтерактивних методів.

Особливістю роботи в малих та великих групах є безпосередня взаємодія учасників, їх спільна, узгоджена діяльність. Для того, щоб спілкування на занятті було ефективним, слід враховувати певні кількісні та якісні характеристики групи: оптимальний об'єм (10-12 чол.), гетерогеність групи, просторове розміщення учасників спілкування (сидячи, обличчям один до одного, півколом), тощо.

Згідно з розробками американських вчених інтерактивну діяльність можна поділити на 4 види:

1. Обмін інформацією в умовах обмежено-го співробітництва.

2. Обмін інформацією в ході необмеженої взаємодії.
3. Обмін та збирання інформації.
4. Обробка інформації: завдання на вирішення проблем.

Ціллю занять у малих (2-3 чол.) та великих (5-8 чол.) групах є розвиток та забезпечення креативно-когнітивної діяльності слухачів [5].

Таким чином, тренінгова форма інтенсивного навчання передбачає взаємодію та співпрацю викладача і учасника, викладача і групи, учасників між собою, що сприяє розвитку потреби в узгодженні спільній діяльності, яка сприяє успішній корекції базового рівня на першому етапі навчання, збільшує мотивацію до навчання, забезпечує швидке та ефективне формування необхідних комунікативних вмінь і навиків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вейзе А.А., Киреев Н.Б., Мирончиков И.К. Перевод технической литературы с английского на русский. – Минск, 1997. – 7 с.
2. Моисеева Ф.А., Филипенко С.Л. Основи розробки інтенсивного курсу англійської мови для студентів немовних ВНЗ // Матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції «Наука і освіта – 2004». – 21 с.
3. Трубникова О.Ю., Ліхневська Т.А. Розвиток навичок читання та перекладу економічної літератури // Матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції «Наука і освіта – 2004». – 35 с.
4. Іваненко М.Б. Реферат для вступу до аспірантури. – К., 2007.
5. Ігнатова Н.Н. Інтерактивна комунікація в навчанні іноземним мовам // Матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції «Наука і освіта – 2004». – 55 с.
6. Плигин А., Максименко И. Now Let's Play English: Личностно-ориентированное обучение английскому языку. – М.: «Олма-Пресс», 2005.
7. Лебединская Б.Я. От чтения к устной речи: пособие по английскому языку. – М.: «Высшая школа», 1992.
8. Кнодель Л.В. Англійська для юристів. – К., 2007.
9. Шпак В.К. English for Economists and Businessmen. – К.: «Вища школа», 2001.
10. Swan M., Walter C. The New Cambridge English Course. – Cambridge University Press, 1999.
11. Harmer J. Teaching and Learning Grammar. – Longman, New York.
12. Virginia French Allen. Techniques in Teaching Vocabulary. – Oxford University Press.

Рецензенти: Шкляж Й.М. – доктор історичних наук, професор;
Бронніков В.Д. – кандидат історичних наук, доцент.

© Глухова Ю.Б., 2007

Надійшла до редколегії 12.11.2007 р.